

וארטים לפרשת השבוע

כא י. כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוך בידך ושבת שבינו. יש להקשות מה הטעם פתח באויבך שהוא לשון רבים וסיים בלשון יחיד ונתנו ולא כתב ונתנם, וכן ושבת שבינו לשון יחיד הול"ל ושבת שבינו? וי"ל דמציו ביומא סט. שאנשי כנה"ג הרגו את היצה"ר של ע"ז ואז הם רצו לבטל את היצה"ר של עריות והצליחו רק לסמא לו את העין וזה השפיע על ביטולו על ז' קרובים. ולפי"ז י"ל דזה רמזה התורה כי תצא למלחמה על אויבך שזה שניים יצרא דע"ז ויצרא דעריות. ונתנו ה' אלוך בידך רק אחד מהם והוא יצה"ר דע"ז, ואילו מהשני רק ושבת שבינו והיינו דלא נתנו ה' אלוך בידך לגמרי אלא רק סימו לו את העיניים. וזה מרמוז ברש"י לא דיברה תורה אלא כנגד יצה"ר. חיד"א

כא י. כי תצא למלחמה על אויבך. הטעם שהוא בלשון יחיד, תצא ולא תצאו, י"ל שאיתא בגמ' שדרו של אחאב אף שלא היו צדיקים נצחו במלחמה כיוון שהיו באחדות, וזמ"ש כי תצא באחדות, ונתנו ה' בידך.

כא יא. וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאישה. איתא בסנהדרין אמר חושי הארכי לדוד המלך מ"ט קנסיבת יפת תואר: א"ל יפת תואר רחמנא שרייה. א"ל לא דרשת סמוכין, דסמך ליה ליפת תואר בן סורר וכל הנושא יפת תואר הו"ל בן סורר. ולפי זה מובן מדוע במעשה דבת שבע אצל דוד לא הגיעה הציצית וטפחה על פניו כמו שהיה בסיפור במנחות מד על אדם הזהיר בציצית ונסע לעבור עבירה בארבע מאות זהובים ואז באה הציצית וטפחה על פניו שיפרוש, ד"ל דכיוון דדוד נסיב יפת תואר שמע מינה דלא דרש סמוכין וכמו שמבואר בסנהדרין, וא"כ אסור לו ללבוש ציצית בסדין של פשתן משום דהוה כלאים וכמבואר במנחות דף מ, ולכך הציצית לא טפחו על פניו כי לא היתה לו ציצית. חת"ס.

כא יא. וראית בשביה אשת יפת תואר. וברש"י לא דיברה תורה אלא כנגד יצה"ר, ווארט חסיד אומר ע"פ יבמות סג'. שרב אמר לתלמידיו שאשה מצילה משני דברים, א. מגדלת הבנים לתורה. ב. מצילה מן החטא. ויפת תואר הרי לא מגדלת הבנים לתורה, כי הרי בנה יצא בן סורר, א"כ לא דיברה תורה אלא כנגד יצה"ר.

כא טו. כי תהיינה לאיש שתי נשים האחת האהבה ואחת שנואה. איתא בקידושין סח. וכי יש אהובה ושנואה לפני המקום. היינו וכי אהבתו ושנאתו של בעל חשובה לפני ה'? אלא אהובה, אהובה בנישואיה, ושנואה, שנואה בנישואיה. ושנואה היינו שנשא חייבי לאווין. ולפי"ז אתי שפיר גם הפסוק בפרשת ויצא, דאיתא שם ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי ותקרא שמו שמעון. ויש להקשות אמאי בראובן לא אמרה כי שנואה אנכי, שהרי כבר אז היתה שנואה? ולפי הנ"ל יש לומר ששנואה היינו חייבי לאווין כמבואר בפרשתנו, ולא נהייתה חייבי לאווין, היינו אחות אשה, רק בלידת שמעון, כי על ראובן נתעברה מטיפה ראשונה כדכתיב בכורי אתה כוחי וראשית אוני וא"כ עדיין לא נשא את רחל ולא הייתה שנואה דהיינו חייבי לאווין. משא"כ בלידת שמעון כבר נהייתה שנואה כי יעקב נשא את רחל מיד בגמר השבע ברכות של לאה.

כא טז. כי תהיינה לאיש שתי נשים וגו' וילדו לו בנים האהובה והשנואה וגו' והיה הבן הבכור לשנואה. יש להקשות דבתחילת הפסוק מבואר שהאהובה ילדה ראשונה כי כתוב וילדו לו בנים האהובה והשנואה, משמע קודם האהובה. ואילו בהמשך כתוב והיה הבן הבכור לשנואה? ואומרים ע"כ בשם הגאון, דהאהובה ילדה קודם כי ילדה בחודש השביעי, והשנואה ילדה בשבעה ילדה אחרי האהובה, אבל מכיוון שהתעברה קודם לאהובה לכך הולכים אחרי העיבור והבכור הוא לשנואה. וכבר צווחו ע"כ רבים ובהם השואל ומשיב, החכמת שלמה ועוד רבים, שהרי דלינא הולכים אחר הלידה ולא אחר העיבור. והגדיל לעשות הנצי"ב בהעמק דבר שכתב שהוא לא מאמין לשמועה שיצאה ושקר העידו בשם הגר"א. וליישב דברי הגר"א מובא בעלון הנפלא 'איחוד וחידוד' שביאר דבריו כך: הנה בסנהדרין נ: איתא דבן נח חייב על העוברים, משום דלגבי עובר חשיב נפש. מאידך גיסא בישראל הוא בטל לגבי אמו ולא חשיב נפש. ולפי"ז י"ל שכל בן הבכור הוא כבר משנעשה עובר, והרי השנואה היא יפת תואר (חז"ל) כאן והובא ברש"י (יא) שהיא בן נח, ולכך בנה שהתעברה ממנו מקודם הוא בכור, ומה שבלידה

תליא מילתא הוא רק בישראל. ולכך וילדו לו בנים קודם האהובה, אבל והיה הבן הבכור הוא לשנואה. (יש להאיר כאן את דברי ר"י איבשיץ שהטעם בוהיה הבן הבכור לשנואה, משום שצדיקה הקב"ה מתאוה לתפילתה כמו שמצינו אצל האמהות לכן הוא משהה אצלה את זמן ההריון).

כא טז – יז. והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו וגו' כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו. יש לדקדק שלגבי ירושת כל האחים כתוב לשון אשר יהיה לו ואילו לגבי בכור כתוב אשר ימצא לו. וצריך להבין למה חילק בלשון בין כל האחים לבכור? ואומר הגר"א שבכל האחים כתוב אשר יהיה, משום שהכוונה היא גם למה שיגיע בעתיד. משא"כ בבכור כתוב בו אשר ימצא כי דינו לרשת פי שניים רק ממה שנמצא כבר בשעת הירושה ולא יקבל פי שניים במה שראוי להגיע לאחר מכן.

כא כא. ורגמוהו לאנשי עירו באבנים ומת וביערת הרע מקירבן וכל ישראל ישמעו ויראו. יש להקשות למה לא הוסיף כאן הנוסח ולא יזידון עוד כמו שמצינו בפרשה הקודמת בשופטים יז ג על ממרא פי הכהן? וי"ל שמצינו במנהדרין עא. שכן סורר לא היה ולא עתיד להיות. וא"כ מובן למה לא כתוב ולא יזידון עוד כי מעולם לא זדו בזה, אז ל"ש לא יזידון עוד.

כא כא. וכל ישראל ישמעו ויראו. אומרת הגמ' מכאן שצריך הכרזה בבי"ד כדכתיב וכל ישראל ישמעו ויראו. יש להקשות מדוע בזמן ממרא שנאמר שם וכל ישראל ישמעו ויראו דורשים שם שממתינים לו עד הרגל ולא אומרים שמכריזים בבי"ד כבן סורר? י"ל שכן סורר אם נחכה עד שיגיע הרגל פעמים שכבר לא יהיה חייב מיתה, כי בן סורר חייב מיתה רק בג' חודשים לאחר היותו ביר מצווה, משא"כ בזמן ממרא. מנחה בלולה.

כא כב-כג. וכי יהיה לאיש חטא משפט מוות והומת ותלית אותו על עץ: לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא וגו'. יש להבין מה היא הכפילות הזאת קבר תקברנו. וי"ל ע"פ סנהדרין סא. שהרוב ב"ד לא היו קוברים אותם בקבר אבותא אלא היו להם שני בתי קברות מיוחדים, אחד לנהרגים ולנחנקים, ואחד לנסקלין ולנשרפים. ורק משנתעכל הבשר היו מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן, דהיינו בקברות אבותיו. ולפי"ז אתי שפיר קבור תקברנו. כי הפסוק בא לרמז לנו שיש לו קבורה אחר קבורה. פעם אחת מיד אחרי העונש ופעם שנייה משנתעכל הבשר.

כב ד. לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך וגו'. במשך חכמה כאן התקשה למה כאן הנוסח הוא לא תראה את חמור אחיך, ואילו במשפטים הנוסח הוא כי תראה חמור שונאך? וי"ל, אומר המשך חכמה, שבמשפטים הוא ראה ב' חמורים אחד של שונא ואחד של אוהב ויש נידון מה ירים קודם, לכך כתב כי תראה חמור שונאך שיש לראות ולדון מה ירים קודם, אבל כאן מדובר שיש רק חמור אחד שאז אין עליו לדון אלא מיד לעזור ולכן כתב לא תראה, והיינו שלא יתבונן אלא מיד יעזור. והטעם שאצלנו לא העמיד ב' חמורים של שונא ואוהב, כי כאן אחרי חטא העגל ואחרי כל החטאים שחטאו במדבר כשכולם היו מלאים בחטא ל"ש מקרא של שונא, כי שונא מבואר בחז"ל שאני שונא אותו בגלל חטאו, וד"ז שייך דווקא אם פלוגי חטא ואני צדיק כמו שהיה בזמן צאתם ממצרים (פרשת משפטים) עוד קודם חטא העגל ושאר החטאים שעברו, אבל כאן לא שייך לומר שאחד חטא והשני לא, כי כולם היו מלאים בעבירות.

כב ז. שלח תשלח וגו' למען ייטב לך והארכת ימים. כב ז' שייך לעין דהכא הוקדמה ברכת אריכות ימים לברכת ייטב לך, ואילו לעיל ה טז בכיבוד הורים כתוב הפסוק למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך והדבר צריך טעם. וי"ל דמבואר בתרגום יונתן כאן שפירש למען ייטב לך קאי על עולם הזה ולמען יאריכון ימך קאי על עולם הבא. והנה מצינו בירושלמי ריש פאה שכיבוד אב ואם הוא מצוה חמורה בשמורות, ושילוח הקן הוא קלה שבקלות, ומצינו בובחמים קט. דרך התורה לכתוב בדרך דלא זו אף זו. וא"כ בשילוח הקן שהיא מצווה קלה הו"א שיקבל שכר רק בעוה"ז ולכן נאמר קודם למען ייטב לך בעוה"ז והתורה מוסיפה שלא רק למען אלא ולמען יאריכון ימך גם בעוה"ב. משא"כ בכיבוד אב וזה חמור הו"א איפכא, שיקבל שכר רק בעוה"ב וקמ"ל שאף בעוה"ז. טעמא דקרא.

פרשת כי תצא תשפ"ו

כב ז-ח. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים. כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך. הטעם שנסמכה פרשת שילוח הקן ל"ולא תשים דמים בביתך", אולי י"ל ע"פ קידושין ט: מסופר שם על אדם שאביו שלח אותו להוריד גוזלות ע"י שילוח הקן והוא עלה וירד ובירידתו נשבר הסולם והוא מת. ומקשינן שם הרי כתוב למען ייטב לך והארכת ימים והוא מת מאותה מצווה, ומשינן סולם רעוע הווי, דקביע הזיקא ולא סמכין בזה אגיסא. וזה מה שכתוב כאן שאם אדם משלח את הקן הוא יאריך ימים, אבל כל זה הוא בתנאי שלא ישים הוא דמים בביתו, היינו שלא ישים סולם רעוע או בלא מעקה.

כג ג ד. לא יבוא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי לא יבוא לו בקהל ה'. לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבוא להם בקהל ה' עד עולם. רבים נתקשו כאן למה גבי עמוני ומואבי יאמר עד עולם, ואילו בממזר לא כתיב עד עולם, בפרט לפי מה דאיתא בסיפרי שגם ממזר נאסר עד עולם גז"ש מעמוני ומואבי? וי"ל א. ע"פ מה דאיתא בקידושין עב: עתידין ממזרים להיטטר לעת"ל ודרשת הסיפרי זה על הזמן הזה. עו"ל שגם בזה"ז יש אפשרות לממזר להיטטר כדאיתא בקידושין סט יכולים ממזרים להיטטר ע"י שישא שפחה ויוולד בן וישחררו. ועו"ל דהא מבואר ביבמות עח: שבדרך כלל ממזרים מתים עד עשרה דורות, ולכן ממילא לא שייך כ"כ שיחיו יותר מכך, לכן לא כתב עד עולם. טעמא דקרא.

כג ד. לא יבוא עמוני בקהל ה'. ובחז"ל עמוני ולא עמונית ולמה עמונית מותר, כתוב כי כל הטעם שעמוני לא יבוא ע"י אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים, ואין דרך אישה לקדם בלחם את האנשים, ומקשה ע"כ הגמ' היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים ומסיק כל כבודה בת מלך פנימה. ויש להקשות הא המואביות היו פרוצות ביותר ואפי' המלכים הפקירו בנותיהם וא"כ היה להם לקדם את הנשים בלחם ומים? וי"ל דתירוץ הגמ' כל כבודה בת מלך פנימה הכוונה היא לנשים היהודיות ולכן המואביות לא יכלו לקדם בלחם ובמים, כי היהודיות היו בפנים ולא ראו אותם. חכמת שלמה להמרש"ל יבמות עז.

שם. ואשר שרע עליך את בלעם קללך. למה כתב אשר שרע ולא נקט שלח או ביקש? ויש ליישב דבלא שכירות יכול לומר אין שליח לד"ע דדברי הרב ודברי התלמיד, אבל בשכירות יש משמעות במחנה אפרים שלוחין יא. שיש שליח לד"ע ול"א דברי הרב, כי ע"י השכירות הוא נהיה ממש כידו ועיניו.

כג ד. לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שרע עליך את בלעם קללך. יש להקשות מדוע החטא הזה שלא קידמו אתכם בלחם ובמים כ"כ גדול שבגלל זה נענשו כ"כ, אולי לא היה להם כסף? וי"ל שהפסוק קללך ואשר שרע עליך את בלעם בן בעור קללך, ז"א מכסף קללך וקלל אתכם, אז א"כ הם נענשים שלא נתנו להם לחם ומים. האדמו"ר מרדומסק.

כג כד. מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלוך. נראה לבאר פסוק זה ע"פ כתובות עז: שמובא שם שרבי"ל נשבע שלא יצא מגן עדן ובדקו אחרי ומוצא שמועלם לא נשבע על שקר, ולכן מוכרחים לקבל שבועתו. וזה מרומז בפסוק שלפנינו אם מוצא שפתיך תשמור אז תזכה ועשית כאשר נדרת, והיינו שיעזרוך מהשמים לקיים כל מה שקיבלת על עצמך כדי שתוכל להמשיך לקיים מוצא שפתיך. באר מנחם

כד ח – ט. השמר בנגע הצרעת וגו' זכור את עשה ה' אלוך למרים בדרך בצאתכם ממצרים. אומר רש"י כאן מחז"ל שאדם יזכור מה נעשה למרים כשדיברה במשה ולקתה בצרעת. וקשה ע"י הא מבואר בשמות ד ו שמשה נענש בצרעת משום שדיבר לשה"ר על ישראל ואמר לא יאמינו בי, וא"כ אמאי הוצרכו להרחיק דוד למרים ולא הבאנו ראייה ממשע עצמו שלקה בצרעת בגלל שדיבר בישוא? וי"ל, אומר הפנים יפות, שמבואר בחז"ל (מנחות מא) שבעידנא דריתאא הקב"ה מעניש גם מי שלא צריך להיענש, והנה בזמן שעם ישראל היה בעבודה במצרים זה היה שעת כעס כמו שמצינו שמשה כמעט נהרג על שלא מל את בן שלח נענשים ע"י בזמן גריל כי זה מלאת עשה, ולכך אין משם ראייה. אבל מרים נענשה בזמן שהקב"ה לא כעס כדכתיב בדרך בצאתכם ממצרים

והיינו בשעת הגאולה ולמרות זאת נענשה לכן הבאנו הראיה ממנה.

כד יט. למען יברכך. וברש"י נפלה מטבע מידו ומצאה עני ה"ה מתברך עליה. הגמ' מספרת על רבי עקיבא שהיה מהלך ברחוב ופגש ברבי טרפון שהיה עשיר מופלג מאוד. הציע לו ר"ע לקנות מספר עיירות א"ל ר"ט בסדר והפקיד בידו כסף, לימים פגש ר"ט את ר"ע וא"ל היכן העיירות, לקחו ר"ע והראה לו תתיים וישיבות שהקים בכספו, א"ל ר"ט אוי לי ששמתי כספי על קרן הצבי, א"ל ר"ע כתוב פיזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד, ור"ט שמח. לכאורה הסיפור הזה מאוד מצחיק תמוה. איך התנא ר"ט אמר על צדקה קרן הצבי, ועוד מה חידש לו ר"ע? וי"ל שר"ט אמר חבל, הרי מצוות מדאורייתא צריכות כוונה ואני כלל לא כיוונתי לזה, ענהו ר"ע שפזר נתן

החשיבות של ההתחלה

פרשתינו פותחת בשלש פרשיות א' יפת תואר ב' ירושת הבן של האשה השנואה ג' בן סורר ומורה. ולכאורה נראה שאין שום קשר בין הפרשיות הללו. אבל אומר רש"י: ולקחת לך אשריך - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, כעת הוא נסמכו פרשיות הללו: הנה הבן סורר ומורה, כעת הוא לא עבר עבירה כל כך חמורה שחייב עליה מיתה, בסך הכל גנב מאביו כסף וקנה בשר ויין, אלא אמרה תורה, שאם הוא ימשיך בהתנהגות הזו, סופו יהיה כשיתאה לבשר וליין, ולא יהיה לו כסף לתאוות שלו, ילך וילסטם את הבריות ויהרוג נפשות. ולכאורה מדוע הוא נידון כעת בשל עבירות שהוא עדיין לא עבר, הוא מצינו מפורש בתורה, כי הנהגתו של הקדוש ברוך הוא, היא לדון את האדם כפי מצבו העכשוי, ולא לפי עתידו וכן מצינו בישמעאל דכתיב באשר הוא שם. והיינו שדנו אותו לפי מה שהוא היום. וכן אמרו בראש השנה טז: אמר רבי יצחק: אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותו יום, ואם כל צריך ביאור, מדוע בבן סורר ומורה, מצינו שנידון על שם סופו, והביאור הוא: כי לבן סורר יש שורש רקוב, הראשית שלו רקובה, וכשהראשית רקובה הכל אחר כך יוצא רקוב. ואין סיכוי שיצא ממנו משהו טוב. אבל ישמעאל, שהשורש שלו היה טוב, בנו של אברהם אבינו, אז למרות שעמד לעשות עבירות ולהמתית את ישראל בצמא, מכל מקום כיון שההתחלה שלו היא טובה, יש סיכוי טוב שיחזור בתשובה, כמו שהיה לבסוף שישמעאל עשה תשובה. רעיון זה מצינו בספר החינוך (מצוה תקס) לגבי ממזר, כולם שואלים מה הממזר אשם בחטא שעשו הוריו, שאסור לו להתחתן עם בת ישראל? אומר החינוך משרשי המצוה, לפי שתולדת ממזר רעה מאוד, שנעשית בטומאה ובמחשבת פיגול ועצת חטא, ואין ספק כי טבע האב צפון בבן, וזו המציאות כשזורעים קוצים יוצא קוצים. **מסופר** בגמ' ביומא שהיתה אשה אחת מעוברת מהתריחא ביום הכפורים דבר מאכל, באו לפני רבי לשאול אותו האם לתת לה לאכול או לא? אמר להם לכו ותלחשו לה באוזן, שהיום יום כיפור, לחשו לה וקיבלה את הלחישה, ופסקה תאוותו של העובר לקבל מזון ממעי אימו. ועובר זה יצא ונולד רבי יוחנן. כי אם כשהוא עדיין עובר במעי אימו בתחילת הווייתו בראשית, הוא יודע להגביר על תאוותו, סימן שייצא אדם גדול. ועוד מספרת שם הגמ', היתה מעוברת שהריחה דבר מאכל ביום הכיפורים, באו לפני רבי חנינא לשאול אותו אם תאכל אם לא, אמר להם לכו ותלחשו לה שיום כיפורים היום, לחשו לה ולא קיבלה את הלחישה, ולא פסק העובר מתאוה, יצא ממנה שבתאי אצר פירי.

איתא באבות (פרק ד משנה כה) שאלישע בן אבויא אומר שהלומד תורה בשנות ילדותו, התורה נחקקת בלבו כמו הדיו על נייר חדש, לא כן הלומד תורה בימי הזקנה, אין תורתו נחקקת היטב בלבו, כאותו דיו הכתובה על נייר מחוק. שואל האדמו"ר רבי יואל מסאטמר: הרי בכל השי"ס, כל המאמרים שמובאים בשמו של אלישע בן אבויא, לא מזכירים את שמו, אלא אומרים אחר מפני שיצא לתרבות רעה, אם כן מדוע כאן במשנה באבות הזכירו את שמו? ומבאר: שאלישע בן אבויא הוא משל חי לדבריו, מיסודו וראשיתו מקולקל היה, בין מצד אביו שהפרישו לתורה לא לשם שמים, ובין מצד אמו שאכלה מתקרבות עבודה זרה. וצא וראה מה עלתה בו, לכך לא לחינם קבע רבינו הקדוש את דברי משנתנו בשם אלישע בן אבויא, כי אלישע עצמו הוא הפירוש החי

לאביונים, דהיינו שאם נפל סלע מידו ומצא את זה עני, צדקתו עומדת לעד, וכמו שכותב רש"י כאן, א"כ חזינן דלא בעינן כוונה בצדקה.

כה ג. ארבעים יכנו. איתא במכות כמה טיפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבא, דאילו בס"ת כתיב 40 יכנו ואתו רבנן ובצרו חדא. וקשה הרי כבר כתוב הרבה קודם לכן בפרשת אמור בספירת העומר תספרו 50 יום וחכמים אמרו שמונים רק 49, וא"כ למה לא הביאו ראיה משם? אומר האוסטרבצא, שלהוריד מכה מיהודי זו גדלות יותר מאשר לפחות יום.

כה יז – יח. זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' ואתה עיף ויגע ולא ירא וגו'. אומר רש"י עיף בצמא דכתיב ויצמא שם העם למים וכתיב אחריו ויבא עמלק,

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

של המשנה, הלומד ילד למה הוא דומה, הכל תלוי באיכות ההתחלה, בטיב הראשית, בכוונה ההקדמה, אם שנות הילדות ממלאים בתורה קדושה וטהרה, למה זה דומה: לדוי כתובה על גבי נייר חדש ונמרה, שהוא דבר המתקיים, ולהיפך המבלה את ראשיתו, החושב מחשבות בלתי רצויות בתחילת הווייתו, למה זה דומה: לדוי כתובה על גבי נייר מחוק שאינו מתקיים, ואלישע בן אבויא יוכיח. נמצאנו למדים שאחרית דבר נידון על פי ראשיתו, ולכן אם הדבר הוא טוב מיסודו, ומעיקרו מושתת על אדני הטוב, הרי הוא טוב נצחי לדורי דורות, משא"כ אם הדבר הוא טוב, והמעשה הוא ישר, אך אינו יציב ונכון על אדני הטוב מיסודו, הרי הטוב ההוא הוא רגעי ללא תוחלת וכלילת נצחית. רבי משה שמואל שפירא בכל תחילת זמן לישיבה היה מבאי את דברי רש"י על הפסוק לדבר בס. משעה שהבן יודע לדבר למדוהו תורה ציווה לנו משה, שיהא זה למוד דבורו, מכאן אמרו, כשהתנינו מתחיל לדבר, אביו מסיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה ואם לא עשה כן, הרי הוא כאלו קוברו, וכי והיה מקשה ראש הישיבה היתכן עד כדי כך כאילו קוברו? ועוד הרי אביו יכול ללמדו תורה אחר כך, מה הלחץ שמיד שמתחיל לדבר מיד ללמוד איתו תורה? (מה היום עושים כשהילד מתחיל לדבר? במקרה הטוב מלמדים אותו תגיד אבא תגיד אמא, ובמקרה הפחות טוב מלמדים אותו על אותו בעל חי ששכח לסגור את הדלת). והיה אומר ראש הישיבה, שמעתי מרבי ירוחם ממיר שהיה אומר, שרואים מכאן מהו כח ההתחלה אם בהתחלה לא דבר עמו בדברי תורה, הרי הוא כאילו קוברו, כי ההתחלה היא השורש, וכמו עץ בתחילת גידולו אפשר לישר אותו שיגדל ישר, ואם בתחילת גידולו היה עקום וכך גדל אין מה לעשות יותר.

הגמרא במסכת בבא מציעא מספרת על רבי חייא שפעל שלא תשתכח תורה מישראל. הוא ייצר חומשים מקלף שהוא עצמו זרע את העץ שבו נעשה הקלף, ויש להקשות הרי יכול לקנות קלף מוכן אלא ודאי מקורם של דברים הוא, שאם הדבר נעשה מלכתחילה לשמה, רש טמון בו סוגולתיות של הצלחה שלא תשתכח תורה מישראל, ואומר המהרש"א שרבי חייא רצה שכל ההתחלה של הלימוד תורה יהיה הכל לשם שמים ללא שום כוונה אחרת, שאילו היה קונה בהמה רק לעורה, מצד המוכר היה בה כוונה אחרת, לכן עשה רבי חייא שכל התהליך מתחילתו יהיה לשם שמים למען לימוד תורה ללא שום כוונה אחרת, לכן זרע זרעי פשתן לשם תורה, וכשגדלו עשה מהם מצודות ורשתות לצידת בהמות, לתת את בשרם ליתומים, ומהעורות שלהם עשה קלפים לכתוב עליהם את התורה הקדושה. ממילא מתחילת התהליך הכל היה לשם שמים ללימוד תורה, וכך על ידי שהילד לומד תורה זה גורם שלימודו בקדושה וטהרה, ויש בכוחו גם ללמד לאחרים, וזה גרם שלא תישתכח תורה מישראל. **מובא** בשם הגאון מווילנא שאם יבנו בית הכנסת, וכל מעשה הבניין יהיה לשם קדושת בית הכנסת, מובטח לכל המתפלל בבית כנסת זה שלא יחשוב מחשבה זרה בעת התפילה. וכל כך למה? ביאר רבי יחזקאל לווינשטיין כי הראשית נהיה הטבע של הדבר, שביד האדם לקבוע את עומק תכונת המעשה, הוא בשעת הראשית, ולכן הכל תלוי בראשית טובה. **ישיבת** וולאזין נוסדה על ידי רבי חיים בתפילות ובקשות, בכיות הרבה, בדמעות שליש ממש, עד שזכה לזה. למרבה בכייתו במשך שעה ארוכה, אמרו: היה אפשר לגבל את החימר לאבן הפינה בדמעות הרתוחות שהזיל מעיניו, דמעות אלה שנספגו ביסוד בנינה של הישיבה, היו הן ששמרו והגנו עליה מפני כל סערות

לכאורה מה מעניין אותנו עניין הצמא לעמלק. מתרץ ע"כ הבית הלוי דהנה מבואר ברש"י בשמות יז ט שעיקר מעשה עמלק הוא בכשפים, והנה כדי לבטל מעשה כשפים בעינן מים כמבואר בסנהדרין טז: ולפי"ז מובן היטב מה שאומר רש"י כיוון שהיו עייפים בצמא ולא היה להם מים לכן ויבא עמלק כי לא היה אפשרות לבטל כשפיו כשאין שם מים.

כה כב. והכחו לפניו. מכאן רמז שהקב"ה מעניש מידה כנגד מידה, כי המילה והכחו אפשר לקרוא אותה ישר והפוך אותו הדבר, שאם אדם מכה כך הקב"ה יכה אותך אותו הדבר, וכעין שמצאנו במידה טובה ונתנו נקרא ישר והפוך אתה נותן תקבל חזרה.

התקופה שעברו עליה, עד שנתקיים בה הכתוב הזורעים בדמעה ברינה יקצורו. שנים רבות אחר כך, כאשר בראשית הישיבה כיהן כבר בנו רבי יצחק מוולאזין נוסדה ישיבה חדשה באחת העיירות, לחגיגת היסוד אשר נערכה ברוב פאר והדר, ובתכונה רבה, הוזמנו כל אנשי הסביבה, והשמחה היתה רבה, לאחר זמן, בחור אחד משם עבר ללמוד בוולאזין, ראש הישיבה התענין אצלו על פרטי המאורע, כשמסר הבחור על השמחה הגדולה שנערכה ברוב טכס ותכונה, הגיב על כך הרב בדאגה, מי יודע אם יהיה קיום לישיבה זו, כשאבא הניח את אבן הפינה לישיבתנו, היה כולו מלא חרדה בו ביום, ולא עוד אלא שבכה והזיל דמעות עד שלא היה צורך במים לגבל את החימר. **גם הרב מפוניבז'** הקים את הישיבה בדמעות, וכמסופר בספר הרב מפוניבז' התאריך שבחר הרב מפוניבז' למאורע חשוב וגורלי זה, היה יום ראשון כ"ח באייר שבו חל יום הולדתו החמישים וחמישה, וכל אותו יום היה שרוי בתענית, והרבה בבכיות. לקראת השעה היעודה, עלו אל הגבעה הגבוהה בזכרון מאיר ילדים ומקורבים שדבר הטקס נודע להם ביניהם היה החזון איש ורבי יעקב לנדא. החגיגה החלה באמירה נרגשת של פרקי תהלים פסוק בפסוק, רבי יוסף שלמה שפך את כף המלט הראשונה האמורה להיות אבן הפינה של ישיבת פוניבז' כשהוא מתייפץ בבכי נסער בזאת תם ונשלם כל המעמד. ר' יעקב הלפרין מזג כוסיות לשליית לחיים, אך הרב מפוניבז' סירב להצטרף אליו, מששאלו ר' יעקב לסיבת הדבר הסביר הרב שהוא בתענית וכך המשיך וסיפר הרב הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות רבה של העיר ברודי הקים ישיבה בעירו בשם 'בית אפרים' שלא זכתה להצלחה יתירה, תמה ר' אפרים בלבו כל השנים, מדוע אין נמשכים התלמידים לישיבתו, פעם גמר בלבו לשאול את פי רבי חיים מוולוז'ין ר' חיים שהאזין לשאלה בקשב, השיב בשאלה נגדית לר' אפרים, מה עשיתם באותו יום של הנחת אבן הפינה לישיבה? נזכר הרב, שביום זה לא אמרו יהודי ברודי תחנון, חגגו יומא טבא לרבנן, וליוו את המעמד בתהלוכה מפוארת, ובכלי זמר כיאות לכבודה של תורה. היא הנותנת, השיבו רבי חיים, אנחנו בוולאזין קבענו צום, ואמרנו סליחות, השקינו את אבן הפינה בהרבה דמעות. סיים הרב מפוניבז' את סיפורו. האנשים פנו ללכת, ברגע זה אמר לו החזון איש, כאשר זורעים בדמעה, **בזדאי** ברינה יקצורו.

אל האמרי חיים מוויזניץ נכנס חסיד אחד, ושאל: רבי יש לי מחשבות זרות באמצע התפילה מה עלי לעשות? השיב לו הרבי, ראשית עלינו להגדיר מה הן מחשבות זרות, אם אדם עס בחמש בבוקר, טובל במקוה טהרה, ממחר ללמוד דף גמרא, ולאחר מכן מתפלל תפילת שחרית, אזי אם באות לו מחשבות זרות באמצע תפילתו הרי הן מחשבות זרות בתפילה. אך אם קם האדם בשמונה בבוקר, יורד ומעלה את העיתון היומי מלמטה, גומר אותו מראשיתו ועד אחריתו שנים מקרא ואחד תרגום, שותה כוס קפה, ופעמים שלא יסתפק בכוס אחת שהרי טובים השנים מן האחד, רק אח"כ נוטל הוא את נרתיק הטלית והתפילין שלו ויוצא סוף סוף אל בית הכנסת, בדרך מחליף הוא מילים עם כל הנקלע בדרכו, שהרי שלום נפסק בהלכה שאין לומר לפני התפילה, והוא הלא מקפיד על ההלכה, לכך רק ישאל מה נשמע! בלא שאילת שלום, וכידוע שעל שאלה מסוג זה מה נשמע יש למשיב 'נשמע' גדול! וכך משוחח הוא עם פלוני על דא, ועם אלמוני על הא, וכשמגיע הוא בסוף אל בית הכנסת כבר ניחר גרונו ופיו יבש, ואז כשמגיע הוא אל תפילת שמונה עשרה, מגיעות לו מחשבות זרות, אין

אלו מחשבות זרות בתפילה, כי אם תפילה זרה באמצע המחשבות. אותו הדבר הכסף הראשון שיוציא ביום, הוא למצוה לצדקה וחסד, עוד לפני שיקנה בו את צרכיו, בזה תושפע כל פעילות הנפש של האדם, וכן בכל פעולה ראשונה של האדם שתהא מוקדשת לה', ראשית מרצו, וראשית זמנו, ראשית יומו, ויומו הראשון, ראשית השבת, והשבת הראשונה ראשית חייו המשותפים וכן כל כיוצא בזה. **בספר** אגרא דפרקא כתבו תלמידי הבעש"ט: להזהר בעומדו ממיתו, שתהיה המחשבה הראשונה, והדיבור הראשון, והמעשה הראשון, להשם יתברך בתורה ובמצוות, ועל ידי זה יהיו נגררין כל המחשבה ודיבור ומעשה של כל היום. וכתבו בספרים הקדושים, שכל מצב של התחלה וראשית, כוללת בתוכה את כל מה שיבא אחריה, וחשוב מאד לקדש את הראשית וההתחלה. ואם מתחיל האדם את היום בקבלת עול מלכות שמים, אזי כל היום נמשך ונגרר אחרי התחלה זו שיוכל לעבוד את ה' כראוי כל היום.

מסופר על הרב אלישיב מנהגו היה כשמתעורר תיקף ומיד היה דוחף את השמיכה, וקם במהירות, גם כשסבל מבעיה רפואית בגב, המשיך כך, אף על פי שהדבר היסב לו סבל רב, הרופא אמר, שהוא לא מוכן להשלים עם כך שבמצב כזה אסור לו לעשות תנועות חדות ובגלל זה הוא סובל, אבל הוא לא ויתר ומיד קפץ, כי הרגיש שזה נקודת הניצוח, וכן תמיד היה נראה בתאמץ להתגבר, ובכך הוא תפס את התחלת היום. **בספר** דינים והנהגות ממחזון איש מובא: שהחזון איש היה מזדרז לתפוס את התחלת השבוע, והתחלת החודש בלימוד, בהתחלה טמון הכח להמשך. **בספר** מצור דבש כותב: שרואים את חשיבות הראשית וההתחלה מהפרשה, התורה ואומרת כי יקח איש אשה חדשה וגוי נקי יהיה לביתו שנה אחת התורה דאגה שהראשית תהיה טובה, כי השנה הראשונה אחר הנישואין היא היסוד לכל החיים. **השם** משמואל כותב, שנער בר מצוה צריך לשים לבו במיוחד על לימודו בשנה הראשונה אחר שנעשה בר מצוה, כי היא היסוד לכל ימי חייו, ולא רק

דיעות

שאלה: מה הדבר שהכי גורם לסילוק והשראת השכינה? **תשובה:** נאמר בפרשה כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איבך לפניך, והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. אמרו חז"ל מלמד שעריית מסלקות את השכינה, כתוב כאן דבר נורא שאם יש חוסר צניעות הקב"ה מסלק את השראת השכינה ממקום זה, וממילא התפילות אינן מתקבלות ולא תהיה סייעתא דשמיא בכל אשר יפנה. ובשום דבר לא מצינו שכתוב מפורש בתורה סילוק שכינה אלא בצניעות, וסילוק השכינה גורם רח"ל שאז שולט חרון אף ה' ומתרבות ר"ל הצרות והמחלות והאסונות. ולכן בשני הדברים האלה עושה היצר הרע את כל מה שבכוחו כדי להפריע וזהו תורה לזכרים להפריע להם בלימוד התורה ולנשים בצניעות שמנסה לגרום להם שילכו בלא צניעות, ומי שזוכה לעמוד נגדו בדברים הללו אשרי חלקו וכמו שאי אפשר לדמות שאר המצוות נגד ערך לימוד התורה כמו שכתוב במשנה ות"ת כנגד כולם כך גם צניעות אצל הנשים כיון שהן הדבר החשוב ביותר. **צניעות היא המפתח לשמירה**, כשאין צניעות אזי הקב"ה רח"ל לא שומר עלינו. כמו כן אדם שמקפיד על צניעות ושומר על עינו מלהכשל בראיה אסורה זוכה שברכותיו עושות פרי. כמו"כ היא הסגולה הגדולה לילדים שכרים שמרוויחם את הוריהם נחת. ובמ"ב סימן ע"ה הביא מהזוהר בעניין הגדול לנהוג בצניעות, ומי שנוהר להתנהג בצניעות זוכה לנחת מכל יוצ"ח ולס"ד בכל אשר יפנה, אבל מי שלא נשמר כראוי רח"ל עונשו חמור מאוד כמו שמאריך שם. **שאלו פעם** את רבי חיים קניבסקי במה זכתה אמו של החזון איש לשבת שלם ש צאצאים גדולי הדור (משפחות קרליץ גרינמן וקניבסקי על כל שבטיהם)? השיב ר' חיים שאינו יודע מה עשתה ולמה זכתה אך יודע הוא כי היא היתה צנועה ביותר. ואמרו חז"ל שהצניעות היא השומרת עלינו מכל רע. כאשר היא נשמרת כראוי חופפת עלינו חומת אש. היא השכינה הקדושה בכבודה ובעצמה, והיכן שד' נמצא, כל הטובות והברכות שבעולם נמצאות. (גמרא סוכה נ"ג). וכן אשרי הבעל שיעודד את אשתו שהולכת בצניעות, לחלילה לא יבקש ממנה משהו שנוגד את מצוות הצניעות. וברור שענייני צניעות לא נאמרו רק לנשים, גם גברים צריכים לנהוג בצניעות, הן בדיבור לא לנוול את פיהם בדיבורים לא צנועים, וכן לנהוג בלבוש באופן צנוע כמו שכתוב בהלכה בזה, ובודאי להקפיד על ראייה אסורה וכו'.

לשנות הבחורות שיושבולומד בישיבה. **זוהי** גם החשיבות המיוחדת של חודש אלול, כי ראש השנה וימים נוראים הם הראשית של כל השנה, ולכן צריך הכנה עוד לפני הראשית, במשך חודש אלול לדאוג שהראשית תהיה טובה. **ועוד** איתא בירושלמי שראשית שישן בראש השנה, ישן מזלו במשך השנה מכיון שהראשית של השנה היא משפיעה על כל ימות השנה. **רבי רפאל** אבוהב (שימש בעיר תל אביב כחזן ומוהל, הוא נפטר במלחמת המפרץ בשנת תשנ"א, כשחזר לביתו בשעה 1.30 בלילה מאמירת הסליחות שנאמרו לרגל המצב ולאחר מחצית השעה בשעה 2.00 בלילה נשמעה האזעקה הראשונה בכל רחבי הארץ בעקבות הטילים ששלח סאדם חוסיין, לשמע האזעקה הרגיש לא טוב, נכנס לחדר האטום, וביקש מאשתו שתאמר איתו שמע ישראל, ומיד לאחר מכן לקה בליבו ונפטר) ביום מן הימים קיבל הרב אבוהב טלפון: הרב ענה והתבקש כמו אלפי פעמים אחרות להיות סנדק לתינוק שנולד, ביום האמור נסע רבי רפאל לכתובתו שנמסר לו, נקש על הדלת, וכשזו נפתחה יצא לעומתו אדם מגודל, טוב, אמר האיש, תיכנס ותעשה את הברית מהר, כי אני עוד צריך להגיע לעבודה. אני נורא ממחר. הרב היה המום, הוא ירד לרחוב לנסות לחפש מנין לברית המזוזה, לצערו הרב הוא לא מצא מנין בשעה כה מוקדמת בבוקר, וחזר לביתו של הילד, האבא כבר לא היה בבית, הוא יצא לעבודה, רק האמא היתה עדיין בבית, וגם היא התכוונה לצאת לקנות בחנות הסמוכה, ובתוך כך הגיעה העוזרת, תכנס ותעשה את הברית, ועד שאני אחזור אני מקוה שכבר תהיה אחרי הברית אמרה האישה, הרב אבוהב ראה שאין לו ברירה, לקח את הילד והושיבו על ברכיו, והחל לבכות בכי קורע לב, ואמר את הברכות בכוונה עצומה, ומל את התינוק בברית קודש, כך ללא מנין, כשהסנדק משמש גם כמוהל, לאחר הברית הילד החל לבכות, והרב ששמו לבדו בבית לא ידע מה לעשות, וכשרחמים גדולים על הילד התחילו להציץ אותו, החל רבי רפאל לבכות על מר גורלו של הילד שנעשה לו ברית בצורה כזאת, והתפלל שהילד

חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

אבא שלי היה עושה את זה. מלוקט גם מהחוברת עולים ומתעלים.

שאלה: רבים מההורים לבחורים בגיל ההתבגרות מרגישים שהבחור בונה את הזהות העצמית שלו, ופעמים זה מלווה בכך שהוא מאבד את הקשר איתם, ונוצרת איזושהי אוירה קרירה כזו ביניהם, וכל שאלה הוא מרגיש שנכנסים לרשותו הפרטית וזה מעצבן אותו, מה הצורה הנכונה לעשות כדי ליצור קשר פתוח ובריא? **תשובה:** לחפש זמן שהבחור רגוע ושלו, ובצורה נינוחה וזורמת להתעניין בשלומו ולחפש שיתוף פעולה דרך צד שלישי, והדבר הכי חשוב זה לתת לילד הרגשה נוחה בלי תסכול שסומכים עליו ומאמינים בכוחותיו ובסוגלות נפשו, לא להתערב לו יותר מדי, אלא לתת לו איזור הנוחות שלו, עם הרבה אורך רוח וסבלנות וכך יבנה קשר טוב ובריא בין ההורים לבחור.

שאלה: בפרשתינו מחיית עמלק, מי הם זרע עמלק בדורינו? **תשובה:** ידוע בשם הגר"א שהגרמנים הם העמלק של דורינו ואכן במלחמה שפרצה לפני 73 שנים ע"י הגרמנים הם כילו שליש מעם ישראל כשש מליון יהודים. במלחמה עצמה מתו 60 מליון איש 20 מליון חיילים 40 מליון אזרחים המלחמה פרצה בזו אלול צט והסתימה בכח אייר תש"ה. והיו גם יהודים מזרע עמלק רבי אלחנן וסרמן הביא בשם רבו החפץ חיים שמנהגי הקומוניסטים היהודיים הם מזרע עמלק.

שאלה: כמה היתה עוצמת הבקיאות של רבי חיים קניבסקי בתורה? **תשובה:** לפני מספר שנים הייתי אצל רבי חיים קניבסקי בסעודת שבת בפרשת כי תצא והביאו את הווארט בטעם שקוראים לגט גט ולא ספר כריתות כמ"ש בתורה, וכתב ע"כ הגר"א כי גט הוא פירוד האהותיות ג-ט לא מצינו בשום מקום תורה שמכות ול"ז ישר ולא חיים. שואל הגר"ח בטעמא דקרא הא גם ג-ק ז-ט ז-ט ס-ץ לא מצאתי סמוכים לז"ז בכל התורה לא ישר ולא הפוך, והוא מוסיף אבל השאר נמצאים או ישר או הפוך. ומתרחץ שזה הראשון עיי"ש. ושאלתי בשם ת"ח אחד את הגר"ח אולי ג-ק וכו' יש ב' מילים בצמידות כגון חג קרבן משא"כ ג-ט. הגר"ח חשב רגע ונעה בפרשתנו יש משפט גר, והיינו ג ו-ט ב' מילים אחד עיי' השני. רואים כאן דבר מופלא ביותר, א. לדעת שבכל התורה לא מופיע האותיות הנ"ל בסמיכות. ב. למצוא ברגע שמופיע בסמיכות של ב' מילים, זה נתפס רק במי

שלומד לשמה. שאלתי אותו מהיכן הוא יודע שאין בכל התורה, וכמה זמן זה לקח לו לבדוק ד"ר. הוא חשב רגע וענה: שהוא כתב מהזכרון.

שאלה: מה מיוחד בחודש אלול? **תשובה:** כתוב בחז"ל שהקב"ה נמצא קרוב אלינו והם ימי הרצון והרחמים שהקב"ה קרוב גם לקבל תפילותינו, כמ"ש קראוהו בהיותו קרוב שהכוונה לימי האלול. ויש בימים האלו שפע מיוחד שאח"כ א"י להשיג, וזו הזדמנות של פעם בשנה להעפיל ולעשות שינוי והקב"ה עומד וממתין לתשובתנו והתחזקותנו, וחובותינו לאל תפוח את הפה ולהתקרב לפניו ית"ש. והם ימים שצריך להרבות בתחנונים לפני הקב"ה, והתפילה בימים אלו פועלת נשגבות. וכתב הטור שבימים אלו כל המוסף בתפילות זכות הוא לו. ומובא הרבה בספרים על גדולי הראשונים שבימי האלול האריכו ביותר בתפילתם כי ידעו להעריך ולהוקיר ימים אלו, ואם בכל השנה תפילה פועלת, ק"ו בימים אלו שהקב"ה קרוב אלינו ומתאווה לתפילותינו. והבטיחו חז"ל בברכות לב שהמאריך בתפילתו אין תפילתו חזרת ריקם ועוד אמרו שם נד שמאריכים לו ימיו ושנותיו. אמנם קשה מאוד לכוון בתפילה כמ"ש בברכות לב שהוא מהדברים הצריכים חיזוק, אבל כבר כתב הסט"פ לער שיהי' יתאמן כפי יכולתו והבא לטהר מסייעים בידו. ועיקר התפילה הוא בציבור ולהתחיל כשהציבור מתחיל. ויש להוסיף שכלל שמשיקיעים יותר מתחילת החודש יהיה לנו יותר ס"ד. ואינו דומה מי כמו ביום ראש השנה ובקשה אל הקב"ה נותן לו שבא אחד שלא השקיע בבקשה למי שהשקיע כל החודש שאז הקב"ה רואה שהשקיע כ"כ הרבה הוא נותן לו שפע אדיר של ס"ד. ויש להוסיף שכל החודש הוא זמן מיוחד של עת רצון והקב"ה קרוב אלינו וכמו שמובא בחז"ל, ושווה לדנד להקב"ה בחודש אלול שזה ימי רחמים ואז להרוויח את כל השנה, ולכל הפחות להראות להקב"ה שאנחנו רוצים לחזור בתשובה ומתאמצים אפי' אם זה קצת. ועיקר העבודה בחודש אלול מתחילה בזה שקמים יותר מוקדם בבוקר לעבודת הבורא והיינו להתגבר על היצה"ר ולכה"פ לקום בזמן לתפילה.

שאלה: בחודש אלול אומרים פעמים ביום לדוד ה' אורי וישעי, מה נאמר ע"ז? **תשובה:** בסידור האר"י מובא שהאומר בחודש אלול עד שמחת תורה פעמיים ביום לדוד ה' אורי וישעי מובטח לו שיוציא שנותיו בטוב ובערבות ומעביר מעליו את כל המסטינים והמקטרגים ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות ויוצא זכאי בדין.

שאלה: מה התועלת בלהתחיל להתחזק לקראת הימים נוראים מתחלת אלול ולא מסליחות למשל? **תשובה:** משל נפלא בעניין זה מה"דברי חיים" מצאנו: היו שתי משרתות. אחת חכמה וחרוצה, והשנייה טיפשה וחרוצה. ההבדל ביניהן היה גדול - החכמה שהיתה גם חרוצה עבדה בזריזות כל היום אבל בערב למרות שהיתה עייפה מאד מעמל היום לא הלכה לישון אלא בחכמתה היתה מכינה לה את כל הדברים שצריכים ליום המחרת. היא הכינה עצים להסקה והניחה אותם ליבוש ליד התנור. היא ניפתה את הקמח, הכינה את המצרכים הדרושים ורק כשהכל היה מוכן היתה הולכת לישון. בבוקר מיד כשקמה היתה מסיקה את התנור, לשה את הבצק מניחה אותו לתפוח, בנתיים ערכה שולחן, חזרה לאפות את הבצק. ואז כששב בעל הבית מהתפילה, הלחות היו מוכנות ומריחות וכל הבית התמלא בניחותה ערבים. המשרתת השנייה הטיפשה - אמנם היתה חרוצה ועבדה קשה כל היום, אבל בערב מיד כשסיימה הלכה לישון. בבוקר היא מיהרה להביא עצים להסקה, אך הם היו לחים והאש לא נתפסה בהם, היא עבדה הרבה זמן להדליק ולבסוף כשהצליחה הבית התמלא בעשן מחניק. היא רצה לקמח להתחיל לנפות, ואז לא היה כוח זמן להתפוח את הבצק וכמו שהוא היא אפתה והכניסה לתנור ואז ניכנס בעל הבית לעשן מחניק ושולחן ריק, הוא היה צריך לחכות שהחלות ייצאו והם בכלל לא היו תפוחות והטעם בהתאם... בעל הבית כעס, והיא לא הבינה על מה הכעס הרי היא עבדה קשה... כך גם בימי הדין. לא יתכן שהאדם יתחיל להתכונן לראש השנה בראש השנה עצמו, כי אז הוא ידמה למשרתת השנייה, אשרי מי שמכין עצמו לפני בא המועד ואז הוא יכול לבוא מוכן ליום הדין.

שאלה: מאיזה חבר טוב צריך להיזהר? **תשובה:** חבר שע"י נגרם שאני עושה ליצנות ומזלזל בתורה ובמצוות בוודאי צריך להיזהר, כאן אנו מוסיפים שגם חבר טוב שע"י נגרם שאני לומד בהתמדה

ומקיים את המצוות בדבקות עלי להיזהר ואיזה חבר זה? התשובה היא חבר שע"י החברות עמו נגרם לאדם תלות בו והוא מעוניין שהוא יהי חבר רק שלו וכל הזמן מתעניין בנעשה אצל החבר וכו' וד"ר, זה חברות לא טובה ותחילתה טוב וסופה מר, לכן כשאדם רואה שהחברות מגיעה למצבים כאלו מרות הקושי הרגשי הגדול, שיברח מזה כי בסוף הוא יתחרט.

שאלה: כידוע העולם מתקיים ע"י עסק התורה וכמו שכתוב בנפש החיים שאם העולם היה פנוי לרגע מעסק התורה כל העולם היה הופך לאפס, מה עושה התורה של אדם פרטי לעולם כשיש המון לומדים? **תשובה:** הנפש החיים שם ממשיך ואומר שזה לא צבוע בשחור לבן, אלא קיום העולם תלוי גם בכמות לומדי התורה וכל אחד שלומד הוא מקיים חלק מהעולם כשיש הרבה לומדים העולם מתקיים טוב יותר וכל אחד ששירד מהלמוד הקיום לעולם יורד באיכות ורח"ל בכמות. יוצא שאדם שמתבטל מהתורה הוא כביכול גורם מוות וצער לעוד אנשים. רח"ל כביכול גורם מוות וצער לעוד אנשים.

שאלה: מה היא המחלה הקשה הנקראת סכרת? **תשובה:** היסכרת היא מחלה נוראה, ומסוכנת יותר ממה שחושבים. היא פוגעת בכל אברי הגוף ובעיקר בכלי הדם, החל מהראש וכלה בכפות הרגליים, דרך פגיעות בכלי הדם שבלב, איבוד הראיה, פגיעה בכליות, פגיעה במערכת העצבים, נמק שיכול להגיע לכריתת גפיים, ועוד פגיעות קשות ברמות שונות ל"ע. אחד מכל שלשה ילדים שנולד בישראל, צפוי לפתח סכרת במהלך חייו כך עולה מנתונים שהוצגו לרגל יום הסוכרת הבינ"ל. וכך כותבים הרופאים: היות ומחלת הסכרת היא מחלה שאינה כואבת, אין לה סימפטומים, אין הפרעות, ולא מרגישים את הימצאותה בנוף עד שהיא מתגלית לא יודעים על קיומה בגוף. חשוב להבין לידעת הציבור את גורמי היסכון לחלות במחלת הסכרת. א. מחלת הסכרת היא מחלה שתרשה בגיל, ולכן כל מי שבריא והוא מעל גיל 45 נמצא בסיכון לחלות בסכרת, וחייב לעבור בדיקת דם. ב. השמנה תגרום אצל 90% מהנשנים לפתח סכרת. ג. מי שבדיקת דם בצום, רמת הסוכר בדמו היא מעל 100. ד. אם רמת סוכר בדם בבדיקה שמתבצעת שעתים לאחר הארוחה היא מעל 200 הדבר מחייב בירור למרות שבצום הרמה תקינה. ה. מי שקרובי משפחתו בדרגה ראשונה, אב, אם, אח, אחות, בן או בת חולים בסכרת, חייב להיות במעקב החל מגיל 25. הסיבות הראשיות למחלת הסכרת הן שלושה: תורשה. תזונה. מתחים. הדרכים להימנע מסכרת הם: שלושה, במבטל לסיבות הגורמות לסכרת. תורשה: כל מי שיש לו תורשה של סכרת עליו להיות זהיר יותר מאחרים, לעקוב לעתים תכופות יותר על רמת הסוכר בדמו, ולשים לב לסימנים מוקדמים של הסכרת. תזונה: תזונה נכונה שזה מכסה את רוב רובם של גורמי הסכרת הנובעים מתזונה. זוהי מלחמה נגד פיתויים. מתחים: מתחים עלולים לגרום למחלת הסכרת. חיים בריאים כהלכה.

שאלה: פרשת השבוע והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרך. מתכנים את הנשים שעיקר מצוותן הוא צניעות. יש להקשות אשה שמצד עצמה רוצה להתחזק בנושא אך בעלה רוצה שתלך לא כך, האם היא תתבע ע"ז? **תשובה:** ברור הוא שהבעל לעולם לא ידרוש מאשתו לוותר על החיים שלה! ואם הצניעות תהיה בנפשה הוא לא ידרוש ממנה לוותר. בכ"א מי שמסתפק, שיפנה למורי הוראה.

שאלה: מה לעשות עם ילד שמתקשה לקום בבוקר? **תשובה:** דבר ראשון לטפל מהשורש לעשות הכל שילך לישון מוקדם, דבר שני יותר חשוב לתת לילד לשאת בתוצאות אנהנו נעיר אותו פעם אחת בלבד ומעכשיו האחריות לקום עוברת אליו במקרה של איחור אתם לא תהיו לצידו, זה דורש מאיתנו להיות חזקים ועקביים כי בתחילה הוא יעמיד אותנו למבחן ויהי נסיגה אבל עם הזמן הוא יקח אחריות. במקביל כדאי לעדכן את המלמד או המג"ש.

חידות

חידות שינון הפרשה: א. בגד שיש לו _____ חייב בציצית? ארבע כנפות. **ב.** יש לתת לו פי שנים בירושה? בכור. **ג.** מילה נרדפת לציצית, הקשורה לפניות הטלית? גדילים. **ד.** אסור לשים בביתך? דמים. **ה.** לשון הפסוק המלמד על השבת אבדה? השב תשיבם. **ו.** "לא תראה חמור אחיך... נוכלים בדרך" מהם? והתעלמות. **ז.** כיצד אוכל בן סורר ומורה? זולל. **ח.** מצווה הנעשית כאשר יבם אינו רוצה לייבם? חליצה. **ט.** מי שאינו _____ עליו לצאת מחוץ למחנה? טהור. **י.** כך קרויה אלמנה ללא בנים? יבמה. **כ.** בו

מתקיימת מצוות עוללות? כרם. **ל.** על הטמא לטבול _____ ערב. לפנות. **מ.** אסור לתעב אותו? מצרי. **נ.** מילה נרדפת לריבית? נשך. **ס.** כיצד שותה בן סורר ומורה? סובא. **ע.** פועל שכיר יכול לאכול מהם בעת הבקר כרצונו? ענבים. **פ.** משם שלחו מואב לשכור את בלעם? פתור. **צ.** אשת יפת תואר צריכה לעשות את? ציפורניה. **ק.** אסור להניף חרמש על? קמת רעיד. **ר.** אסור לחבול (למשכן) אותם? רחיים, רכב. **ש.** מצווה המקווימת כאשר נקרה קן צפור בדרך? שלח תשלח. **ת.** ומה יש לעשות לאם במצוות שילוח הקן? ומה לבנים? תשלח, תיקח לך.

חידות לפרשת השבוע מאת המרצה הנודע רבי יאיר נוסבך מרכסים שליט"א: **א.** 5 שמות של פרשת: **ב.** 6 בעלי חיים בפרשה? **ג.** מילה בפרשה שהיא שם מסכת ואונקלוס תירגם את המילה על שם מסכת אחרת?

תשובות: א. כי תצא (כ יא) דברים (כב יז) בא (כג כא) כי תבוא (כג כו). **ב.** כלב (כג ט) שור (כב ד) שיו (כב א) חמור (כב ג) ציפור (כב ו) אפרוחים (כב ו). **ג.** לא תזרע כרמך כלאים" (כב ט) אונקלוס: לא תזרע כרמך עירובין.

חידות ידע תורני: א. מי אוכל ולא מוציא? **ב.** איך יתכן אדם יציל יהודי ממות ויעבור על איסור? **ג.** מתי אדם מקיים מצווה דאורייתא רק במקום שמכירים אותו? **ד.** איזה איסור שתייה יש בכל דהו? **ה.** איזה אות אין בפרק לדוד ה' אורי וישעי? **ו.** איזה שני זכירות יש בפרשה?

תשובות: א. יתוש. גיטין נו: **ב.** דברים יט ג. לא תחוס עליו, והיינו לאו על מי שחס על ההורג במזיד. **ג.** כהן עם מום נושא כפיו במקום שרגילים במומו. שו"ע קכח ל. **ד.** ין טסד. **ה.** אות ג. **ו.** עמלק, וזכרת כי עבד היית במצרים.

חידון "לדוד ה' אורי וישעי"

א. מי נמצא סביבותי? **ב.** מי נפל? **ג.** מי קם? **ד.** מי עזב? **ה.** מי חזק? **ו.** מי אוסף? **ז.** מי קרב? **ח.** כמה שאלות? **ט.** איזה אורח? **י.** מה יש לראות בארץ חיים? **יא.** מתי ירום ראשי? **יב.** מי אמר בקשו פני?

תשובות: **א.** אויבי סביבותי. **ב.** צרי ואובי לי המה כשלו ונפלו. **ג.** תקום על מלחמה. **ד.** כי אבי ואיתי עזבוני. **ה.** חזק ויאמץ ליבך. **ו.** וה' יאספני. **ז.** בקרוב עלי מרעים. **ח.** אחת שאלתי. **ט.** ונחמי באורח מישור. **י.** טוב ה'. **יא.** צוה ירום ראשי. **יב.** לך אמר ליבי בקשו פני.

חידון כללי: א. איזה כדור אי אפשר לשחק איתו? **ב.** איזה אוכל לא אוכלים? **ג.** איזה ביצה לא אוכלים? **ד.** איזה פור לא גדל באדמה? **ה.** איזה גפן מותר לנזיר? **ו.** איזה דבר בתפילה לפעמים אומרים רק חצי ממנו? **ז.** איזה רב לא צריך לקום בפניו? **חידות ילדים על כלי כתיבה: ח.** כלי כתיבה שהוא בן שתי מילים? **ט.** כלי כתיבה ששמו משמש ככלים ודברים אחרים? **י.** כלי כתיבה שהוא שם של מראה מסויים? **יא.** כלי כתיבה שמתרחצים בשמו? **יב.** כלי כתיבה שהוא שם גם של שר ממשלתי במקומות מסויימים בעולם?

תשובות: א. כדור הארץ. **ב.** חדר אוכל. **ג.** מסכת ביצה. **ד.** פרי בטן. **ה.** צמר נפן. **ו.** חצי קדיש. חצי הלל. **ז.** רב קו. **ח.** עיפרון שפיצים. לורד ארטלין. **ט.** עט חפירה. **י.** צבע. **כא.** טש. **כו.** לורד.

חידון משמעות מילים ט' משמעותות למילה על.

על - באמצעות. על ידי. "לא יומתו אבות על בנים" רש"י: בעדות בנים. אונקלוס: על פוס בנין (דברים כד טז). **על - למעלה.** "ותנח התיבה..." על הרי אררט" (בראשית ח ד). **על - ב...** "על חרבך" רש"י: "כמו חרבך, יש 'על' שאינו אלא במקום אות אחת" (בראשית כז מ). **על - כלפי מי מדובר.** "ויקצוף פרעה על שני סריסיו" (בראשית מ על) **בגלל.** "ויאספו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו" (בראשית מה ו). **על - עם.** "ראשו על כרעיו ועל קרבו" (שמות יב ט) **על - כפול.** "הרוצה לעשות רפת בקר בונה ארבע אמות על שש" (בבא בתרא פ"ו מ"ד). **על - על.** משא. "אשר לא עלה עליה על" (במדבר יט ב). **על - בעניין,** על איזה נושא רצית לדבר?

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במיל או בכתב יתור גדול

לקבלת העלון באופן אוטומטי יש לשלוח מייל עם המילה 'הצטרפות' לכתובת זו alonalon+subscribe@googlegruops.com ולאחר מכן תקבלו הודעה, יש להשיב תשובה למייל שקיבלתם, ותקבלו אישור שצורפתם.

ניתן להשיג בכתב גדול במייל הנ"ל.

הודעות תגובות רעיוניות פתורות למערכת העלון יש לשלוח למייל זה 1@alalon.com